

**MENEJERNING MADANIYAT SOHASIDAGI KASBIY MALAKASI,
USLUBLARI VA REJALASHTIRISH**

SH.K.O'rinov

BuxDU Musiqa ijrochiligi va madaniyat kafedrası o'qituvchisi

E.Sultonmurodova

*BuxDU San'atshunoslik fakulteti Madaniyat va san'at muassasalarini
tashkil etish va boshqarish yo'nalishi talabasi*

Annotatsiya: Menejment inson hayotidagi barcha sohalarni qamrab oladi. Bugungi kunda madaniyat sohasida menejerlikning mazmun mohiyati-shu soha bo'yicha yangiliklarga intilish, har tomonlama chuqur o'rganish va xorijiy davlatlar bilan birgalikda tajriba almashinish va undan ijobiy foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Menejment, menejer, tashkilotchi, kasbiy malaka, tajriba

Madaniyat sohasida muhim va dolzarb masala – bu boshqarish faoliyatida qobiliyatli, iste'dodli va iqtidorli yoshlar bilan ishlash masalasidir. Xalqimiz bugun yoshlarga ishonmoqda, ularga umid ko'zi bilan qarayapti. Yoshlar bugun o'tmish va kelajak o'rtasidagi ishonchli va umidli ko'prik vazifasini bajarishi kerak. Shuning uchun rahbarlik faoliyatiga layoqati bor yoshlarni izlab topish, ular bilan muntazam ishlash va kelajak uchun tayyorlash bugunning eng dolzarb masalasi bo'lib qolmoqda.

Menejer – mas'uliyatli shaxsdir. Menejer boshqaruv xodimi tomonidan amalga oshiriladigan, boshqaruv vazifalarini hal qiladigan mutaxassis yoki mansabdor shaxs hisoblanadi. Madaniyat sohasida madaniyat va san'at muassasasi yoki madaniyat sohasidagi faoliyatni tartibga soluvchi davlat organi rahbari bo'lishi mumkin. Bunday menejerlar tashkilotning missiyasini, umimg uzoq va qisqa muddatli maqsadlarini shakllantiradi.

Madaniyat muassasalarida marketing qarorlari, xodimlarni boshqarish va boshqa ishlarda menejer o'z faoliyatini amalga oshirishi mumkin. Bu holatda menejer yo'naltiruvchi va tashkiliy funksiyalarni amalga oshiradigan rasmiy shaxs bo'lishi mumkin. Teatr, muzey madaniyat markazlari menejerlari nazarda tutilmoqda. Shuningdek, madaniyat tashkiloti faoliyatining muayyan sohasida ishlaydigan menejerni ham o'z ichiga oladi.

Menejerlar boshqarish faoliyati bilan shug'ullanuvchi, ya'ni bo'ysunuvchilarning bilimi, qobiliyatlari va xatti-harakatlari motivlaridan foydalangan holda tashkilotning oldiga qo'yilgan maqsadlariga erishishni uddalay oladigan, odamlar va turli ijtimoiy guruhlar o'rtasidagi ijtimoiy va iqtisodiy munosabatlarni muvofiqlashtirishga, ularning mehnatini tashkilot maqsadlari sari yo'naltirishga qodir, maxsus bilimlar majmuasi va tajribaga ega bo'lgan yuqori

malakali mutaxassislar toifasidir. Jamoaga rahbarlik qiluvchi shaxsning obro'si uning va unga ergashgan guruhning muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi. Rahbar (menejer) obro'si atrofdagilarning, ayniqsa, unga ergashuvchilarning ishonchi orqali ifodalanadi. Boshqalarning ishonchi esa quyidagilar asosida shakllanadi:

- Xatti-harakatlarning tabiiyligi;
- muomalada erkinlik;
- atrofdagilarga nisbatan chuqur hurmat va ehtirom;
- o'zini va boshqalarni noqulay holatga solmaslik;
- imkoniyati boricha boshqalarni xafa qilmaslik;
- boshqalarning ishiga aralashmaslik;
- bo'lar-bo'lmasga (qiyinchiliklardan) nolimaslik;
- kamtarlik va arzimagan vaziyatlarda ko'zga tashlanmaslik;
- o'zining imkoniyatlarini haddan tashqari past baholamaslik, so'zini mazmunli, mantiqiy, asosli va qat'iy, lekin yumshoq shaklda ifodalash; nafaqat boshqalarni, o'zini ham hurmat qilish; boshqalarning (suhbatdoshning) so'zini bo'lmaslik va boshqalar.

Hozirgi kunda madaniyat va san'at doirasi istalgan firma faoliyatiga tegishlidir (nafaqat madaniyat doirasiga), shuningdek, ulardagi menejmentlarga xam. Madaniyat ishlarida ko'rinadiki, zamonaviy, nafakat o'z ijtimoiy-madaniy kontekstlariga, ijtimoiy doiradagi firmalariga yanada ko'proq bog'liq bo'ladi, balki o'zi xam yangi ko'rinishdagi ijtimoiy-madaniy texnologiya jihatlarini ham o'zlashtirib oladi. Buning ustiga, har bir firma aniq bir madaniyat tashuvchisiga aylanadi. Madaniyat doirasi-zamonaviy menejment ham o'zidagi bor xususiyatlarga asoslanib, madaniyat doirasidagi muassasalar bilan juda muhim hamkorlik olib boradi: homiylikning keng yoyilishi, xayriya, jamoatchilik o'rtasidagi turli aloqalar, bularsiz hech bir amal yuzaga chiqmaydi.

Madaniyat va san'at sohasi menejmentining dastlabki ko'rinishlaridagi faoliyati hisoblangan Madaniyat va san'at sohasi menejmentining yuqori bosqichi odamlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, qo'shimcha kasblar, hunarlarni o'rganish, qiziqishlar asosidagi klublar, to'garaklarda faoliyat yuritish singari mashg'ulliklar tarzida amal qila boshladi.

Madaniyat menejeri ijtimoiy-madaniy loyihalash sohasida malakaga ega bo'lishi kerak. Madaniy – ijodiy ishlarning o'ziga xos xususiyatlari, zamonaviy jamiyatda madaniyat va ijodkorlikning ahamiyatini tushunishi lozim. Madaniy qadriyatlarni ishlab chiqarish va tarqatish, madaniy merosni saqlash jarayonlarining maqsadi va professional salohiyatining muhim qismi uning iqtisodiy va huquqiy

savodxonligi, shuningdek, muayyan tashkilotlarning ishlash tamoyillari va madaniy xizmatlar bozori haqida chuqur xabardor bo'lishni talab etadi.

Zamonaviy menejerning asosiy shaxsiy fazilatlari quyidagilardan iborat:

- Bilimga chanqoqlik, professionallik, yangilik va ishga ijodiy yondashish;
  - Qat'iyat, o'ziga ishonch va fidoyilik;
  - Cheksiz fikrlash, zukkolik, tashabbuskorlik va g'oyalarni yaratish qobiliyati;
  - Odamlarga ta'sir qilishning psixologik qobiliyati;
  - Muloqot qobiliatlari va muvaffaqiyat hissi;
  - Hissiy muvozanat va stressga qarshilik;
  - Ochiqlik, moslashuvchanlik va davom etayotgan o'zgarishlarga oson moslashish;
  - Korporativ tuzilmalarda vaziyatli etakchilik va shaxsiy energiya;
  - O'z-o'zini rivojlantirish va o'z-o'zini tashkil qilish uchun ichki ehtiyoj; energiya va hayotiylik;
  - Muvaffaqiyatli himoya va teng darajada samarali hujumga moyillik;
  - Faoliyat va qabul qilingan qarorlar uchun javobgarlik; Jamoada va jamoada ishlash zarurati.
- Menejerning asosiy resurslari quyidagilardan iborat: axborot va axborot salohiyati, vaqt va odamlar, ulardan mohirona foydalangan holda menejer yuqori natijalarni ta'minlaydi, o'zi rahbarlik qilayotgan tashkilotning raqobatbardoshligini doimiy ravishda oshiradi.
- Menejerning kasbiy fazilatlarini nima bilan bog'lash mumkin? Bunday fazilatlar juda ko'p. Avvalo, yaxshi menejer o'z kompaniyasining manfaatlaridan kelib chiqib harakat qila olishi, uning rivojlanishiga yordam berishi va uni yon tomondan yaxshi namoyon qilishi kerak. U o'z kompaniyasining holatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan muammolarni ko'rishi va darhol hal qilishi kerak. Yaxshi menejer har doim qiyin vaziyatda mas'uliyatni o'z zimmasiga olishga tayyor. Menejerning kasbiy fazilatlari qatoriga turli xil ishbilarmonlik va tashkiliy fazilatlar ham kiradi. Bularga maqsadlilik, hatto o'z vaqtida ishlashga tayyorlik, majburiy o'zini o'zi nazorat qilish, shuningdek intizom kiradi. Menejer nafaqat g'oyani o'zi singdira olishi, balki uni boshqalarga ham yuqtirishga qodir bo'lishi kerak. Boshqacha aytganda, u odamlarni o'z imkoniyatlarini ishga solishga undashi kerak.
- Odamlar bilan ishlashda menejer o'z imkoniyatlariga ob'ektiv baho bera olishi kerak. Aks holda, u o'z xatolari uchun, shuningdek, qo'l ostidagilarning xatolari uchun juda tez-tez to'lashi kerak bo'ladi. faqat yaxlit va uyushgan jamoa to'liq quvvat bilan ishlashi mumkinligiga asoslanadi. Ko'p yo'llar bor, lekin buni

hamma shubhasiz bo'ysunishga tayyor bo'lgan hurmatli odamning hokimiyati yordamida yig'ish yaxshidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Azamat Haydarov" Madaniyat va san'at sohasini boshqarish asoslari"
2. Abdurashid To'xtaboyev " Menejer fazilatlari"
3. Urinov S. K., Rakhmatova M. THE ROLE OF CULTURE AND ART OF UZBEKISTAN ON A GLOBAL SCALE //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – T. 3. – №. 4. – C. 370-376.
4. Orinov S. K., Qodirova V. NOMODDIY-MADANIY MEROSNI O'RGANISHDA "AVESTO" NING O'RNI //TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – C. 83-86.
5. Orinov S. K., Boboqulova S. MADANIYAT VA SAN'AT BOSHQARUVINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI //TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – C. 78-82.
6. Orinov S. K. et al. MADANIYAT MARKAZLARI AHOLINING IJODIY QOBILIYATINI SHAKLLANTIRUVCHI OBYEKT SIFATIDA //TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – C. 68-72.
7. Orinov S. K., Abdusalomova H. TEATRLAR FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI //BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – C. 766-770.
8. Orinov S. K. et al. MADANIYAT MARKAZLARI FAOLIYATIDA AHOLINING TURLI QATLAMLARIGA DIFFERENSIAL YONDASHUV //TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – C. 73-77.
9. Urinov S. K., Nematullayeva S. CULTURAL CENTERS ARE A PLACE OF KNOWLEDGE AND ENLIGHTENMENT //Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences. – 2023. – T. 2. – №. 4. – C. 100-106.
10. Rajabov, T. I. The Mechanism of Teaching Uzbek Musical Folklore. Procedia of Philosophical and Pedagogical Sciences ISSN, 2795(546X),
11. Ражабов, Т. (2023). О 'zbek bolalar musiqiy o 'yin folklorining mavzuviy tasnifi. Общество и инновации, 4(5/S), 340-345.
12. Ражабов, Т. И. (2022). Совершенствование Механизма Духовно-Нравственного Формирования Учащихся Через Народные Музыка И Песни. Miasto Przyszłości, 29, 363-367.
13. Rajabov, T. I. (2023). Distinctive Features of Folk Songs that Serve in the Spiritual and Moral Formation of Bukhara Pupils. Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress, 2(3), 59-68.

14. Rajabov, T. I. (2022). The role of bukhara folklore songs in youth education in the system of continuous education.
15. Rajabov, T. I. The Mechanism of Teaching Uzbek Musical Folklore. Procedia of Philosophical and Pedagogical Sciences ISSN, 2795(546X), 1
16. Rajabov, T. I. (2023). Distinctive Features of Folk Songs that Serve in the Spiritual and Moral Formation of Bukhara Pupils. Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress, 2(3), 59-68.
17. Madrimov, B. K., & Rajabov, T. I. (2022). Uzbek Ceremonial Folklore and its Characteristics. Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science, 1(4), 53-56.
18. Rajabov, T. (2022). UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA O'ZBEK MUSIQA FOLKLORINI O'RGATISH DOLZARAB PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA. IJODKOR O'QITUVCHI, 2(21), 21-31.
19. Ibodovich, T. R. (2022). PRACTICAL SITUATION OF TEACHING UZBEK MUSICAL FOLKLORE IN THE CONTINUOUS EDUCATION SYSTEM. International Journal of Early Childhood Special Education, 14(6).
20. Ibodovich, R. T. (2021). EDUCATIONAL IMPORTANCE OF CHILDREN'S FOLKLORE SONGS IN MUSIC CULTURE CLASSES. Thematics Journal of Arts and Culture, 5(1).
21. Ibodovich, R. T. (2020). Aesthetic education of students through national values (on the example of bukhara children's folklore). European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8, 237-240.
22. . Fayzullaevich Q. I. Culture and art values and aesthetics in formation factors. – 2021.
23. Kholmurodovna R. O., Esanova M. J. The Importance of Imagination and Perception in Traditional Singing Performance //Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress. – 2023. – T. 2. – №. 2. – С. 73-74.
24. Рамазонова У. Х., Сайфуллаева О. М. Развитие чувства ритма у детей //Проблемы науки. – 2021. – №. 1 (60). – С. 49-51.
25. .Ramazonova U. X., Esanova M. J. An'anaviy xonandalik rivojida maqomlarning o'rni //Science and Education. – 2022. – T. 3. – №. 1. – С. 496-501..
26. Ramazonova O. K., qizi Mustaqimova G. G. Formation and Development of National Musical Traditions //european journal of innovation in nonformal education. – 2022. – T. 2. – №. 1. – С. 336-339
27. Каримов О. И. Садриддин Айни-знаток и любитель народной музыки //Вопросы науки и образования. – 2021. – №. 13 (138). – С. 21-24.

VOLUME-1, ISSUE-4

28. Каримов О. И. Бўлажак мусиқа ўқитувчиларида маънавий-ахлоқий сифатларни шакллантириш //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 377-381.

29. Каримов О. И. Профессиональные музыкальные взгляды будущего учителя музыки //Вестник науки и образования. – 2020. – №. 22-2 (100). – С. 17-20.

30. Boltayev V. H. BUXORO SHASHMAQOMI VA XORAZM MAQOM IJROCHILIGIDA MUSHKULOT (CHERTIM) VA NASR (AYTIM) YO'LLARI SEMANTIKASI //BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – С. 776-782

31. Hamidovich B. B. Classification of the Bukhara Status ("Shashmakom") System //AMERICAN JOURNAL OF SCIENCE AND LEARNING FOR DEVELOPMENT. – 2023. – Т. 2. – №. 4. – С. 109-111.

32. Болтаев Б. Х. Описание приёмы и методики представителей исторического генезиса и этапов узбекского музыкального обучения //Science and Education. – 2022. – Т. 3. – №. 1. – С. 806-813.

33. Azimovna S. M. et al. THE BUKHARA PERFORMANCE STYLE IS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF MORAL QUALITIES OF TEENAGERS //Academia Science Repository. – 2023. – Т. 4. – №. 04. – С. 1067-1071.